

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w II Wydziale Karnym w składzie

Przewodniczący	SSA Nadzieja Surowiec
Sędziowie	SSA Halina Czaban SSA Janusz Sulima (spr.)
Protokolant	Agnieszka Rezanow-Stöcker

przy udziale Prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w Białymstoku – Przemysława Sabata

po rozpoznaniu w dniu 30 kwietnia 2015 r.

sprawy **D. O. s. T.**

o wydanie wyroku łącznego

z powodu apelacji wniesionych przez prokuratora i obrońcę skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ostrołęce

z dnia 12 lutego 2015 r. sygn. akt II K 81/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce.

UZASADNIENIE

D. O. został skazany prawomocnymi wyrokami:

1. Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 10 kwietnia 2014r., sygn. akt II K (...)za przestępstwa z art. 273 i 272 k.k. popełnione w okresie od dnia 8 maja 2006r. do 20 maja 2007r. i od dnia 22 lutego 2010r. do dnia 13 kwietnia 2010r. na karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności,
2. Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2013r., sygn. akt XII K (...)za czyny z art. 61 i 56 ust. 3 Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii popełnione w okresie od stycznia 2003r. do 13 maja 2004r. na karę 3 lat pozbawienia wolności i karę grzywny w wymiarze 100 stawek dziennych w kwocie 20 zł każda,
3. Sądu Rejonowego w Pułtusku z dnia 15 grudnia 2000r., sygn. akt II K (...) za przestępstwa z art. 279 § 1 w zw. z art. 12 k.k. popełnione w dniach 25/26 czerwca i 21/22 lipca 1998r. na karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę grzywny w wysokości 300 stawek dziennych po 10 zł każda,

4. Sądu Rejonowego w Pułtusku z dnia 15 listopada 2001r., sygn. akt II K (...) za przestępstwo z art. 190 § 1 k.k. popełnione w dniu 13 lutego 2000r. na karę 5 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby lat 4 oraz karę grzywny w wysokości 60 stawek dziennych po 20 zł każda; postanowieniem z dnia 18 stycznia 2005r. zarządzono wykonanie kary pozbawienia wolności.

Wyrokiem łącznym z dnia 12 lutego 2015r. wydanym w sprawie II K 81/14 Sąd Okręgowy w Ostrołęce:

I. Na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 569 § 1 k.p.k. połączył:

1. a) kary pozbawienia wolności orzeczone wyrokami Sądu Okręgowego w Ostrołęce z dnia 10 kwietnia 2014r., sygn. akt II K (...) i Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 października 2013r., sygn. akt XII K (...) i w miejsce tych kar wymierzył skazanemu D. O. karę łączną 3 (trzech) lat i

6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności;

b) w pozostałej części w/w wyroki pozostawił do odrębnego wykonania;

c) na zasadzie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu D. O. okresy tymczasowego aresztowania od 13 kwietnia 2010r. do dnia 13 czerwca 2011r. ze sprawy II (...) Sądu Okręgowego w Ostrołęce i od dnia 26 lipca 2011r. do dnia 9 października 2013r. ze sprawy XII K (...) Sądu Okręgowego w Warszawie;

2. a) kary pozbawienia wolności i kary grzywny orzeczone wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusku z dnia 15 grudnia 2000r., sygn. akt II K (...)i z dnia 15 listopada 2001r., sygn. akt II K (...) i w miejsce tych kar wymierzył skazanemu D. O. karę łączną 2 (dwóch) lat i

6 (sześciu) miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w wysokości 300 stawek dziennych po 10 zł każda;

b) w pozostałej części w/w wyroki pozostawił do odrębnego wykonania;

c) na zasadzie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu D. O. okres tymczasowego aresztowania od dnia 22 lipca 1998r. do dnia 24 września 1998r. ze sprawy II K (...) Sądu Rejonowego w Pułtusku i na poczet orzeczonej kary łącznej grzywny okres zatrzymania w dniach 16 i 17 lutego 2000r. ze sprawy II K 208/00 uznając kare grzywny za wykonaną do wysokości 4 stawek dziennych;

3. Koszty postępowania związane z wydaniem wyroku łącznego przejął na rachunek Skarbu Państwa zwalniając skazanego od ich ponoszenia.

Powyższy wyrok, w części dotyczącej rozstrzygnięcia o karze, tj. w pkt I pkt 1, zaskarżył obrońca D. O., który zarzucił:

I. obrazę przepisów prawa materialnego, tj. art. 63 § 1 k.k. poprzez zaliczenie na poczet orzeczonej kary pozbawienia wolności niepełnego okresu tymczasowego aresztowania do sprawy II K (...)Sądu Okręgowego w Ostrołęce od dnia 13 kwietnia 2010r. do dnia 13 czerwca 2011r., podczas gdy rzeczywisty okres tymczasowego aresztowania skazanego trwał również od dnia 20 kwietnia 2014r. do 1 sierpnia 2014r.,

II. obrazę przepisów prawa procesowego, mającą wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie art. 4, 7 i 410 k.p.k. poprzez naruszenie procesowej zasady obiektywizmu, przejawiające się w nieuwzględnieniu okoliczności przemawiających na korzyść skazanego, jak również dokonanie dowolnej oceny dowodów zgromadzonych w sprawie poprzez wybiórczą analizę materiału dowodowego polegającą w szczególności na pominięciu pozytywnych opinii o skazanym z zakładów karnych oraz treści jego wyjaśnień i deklaracji o pomyślnym przebiegu procesu resocjalizacji,

III. rażąco niewspółmierność orzeczonych względem skazanego kar poprzez wymierzenie nieadekwatnie surowych w kontekście warunków i właściwości osobistych skazanego kar łącznych, jak również zastosowanie zasady asperacji w sytuacji, gdy działania, za które wymierzone zostały kary jednostkowe, podejmowane były w bliskich odstępach czasu, która to okoliczność winna przemawiać za wymierzeniem kary łącznej w oparciu o zasadę pełnej absorpcji.

Wskazując na powyższe zarzutu obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 poprzez wymierzenie skazanemu kary łącznej w oparciu o zasadę pełnej absorpcji oraz zaliczenie na jej poczet okresu tymczasowego aresztowania od dnia 20 kwietnia 2014r. do 1 sierpnia 2014r. ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację od przedmiotowego rozstrzygnięcia wniósł także prokurator, zaskarżając go na niekorzyść D. O. w części dotyczącej orzeczenia o karze. Skarżący ten zarzucił wyrokowi:

1. rażąco obrazę prawa materialnego, tj. art. 85 k.k. i art. 86 § 2 k.k., mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającą na połączeniu wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 15 grudnia 2000r., sygn. akt II K (...) kary grzywny, orzeczonej na podstawie art. 33 k.k. oraz wymierzonej wyrokiem Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 15 listopada 2001r., sygn. akt II K (...) kary grzywny, orzeczonej na podstawie art. 71 § 1 k.k. i wymierzenie w ich miejsce kary łącznej grzywny w wysokości 300 stawek dziennych po 10 zł mimo, że brak było prawnej możliwości połączenia grzywny akcesoryjnej, orzeczonej na podstawie art. 71 § 1 k.k. z grzywną orzeczoną na innej podstawie prawnej, zaś postanowieniem Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 18 stycznia 2005r., sygn. akt II Ko (...) zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności w sprawie II K 208/00, w następstwie czego orzeczona w tej sprawie grzywna akcesoryjna nie podlegała wykonaniu z mocy prawa,

2. rażąco obrazę prawa materialnego, tj. art. 63 § 1 k.k. i art. 71 § 2 k.k., mającą istotny wpływ na treść orzeczenia, polegającą na niezastosowaniu art. 71 § 2 k.k. i błędnym zastosowaniu art. 63 § 1 k.k. i w konsekwencji zaliczeniu okresu zatrzymania w dniach 16 i 17 lutego 2000r. w sprawie II K (...) na poczet orzeczonej kary łącznej grzywny, mimo że postanowieniem Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 18 stycznia 2005r., sygn. akt II Ko (...) zarządzono wykonanie warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności w sprawie II K (...), w następstwie czego na mocy art. 71 § 2 k.k. grzywna orzeczona na podstawie § 1 tego przepisu nie podlegała wykonaniu, zaś zgodnie z art. 63 § 1 k.k. okres pozbawienia wolności podlegał zaliczeniu na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności.

Wskazując na powyższe, na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. prokurator wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w ppkt 2 lit. a poprzez połączenie kar pozbawienia wolności orzeczonych wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 15 grudnia 2000r., sygn. akt II K (...) oraz Sądu Rejonowego w Pułtusk z dnia 15 listopada 2001r., sygn. akt II K (...)i w ich miejsce wymierzenie D. O. kary łącznej 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności,

2. zmianę zaskarżonego wyroku w ppkt 2 lit. c poprzez zaliczenie, na zasadzie art. 63 § 1 k.k. skazanemu D. O. na poczet orzeczonej w ppkt 2 lit. a zaskarżonego wyroku kary łącznej pozbawienia wolności okresu tymczasowego aresztowania od dnia 22 lipca 1998r. do dnia 24 września 1998r. w sprawie II K (...) Sądu Rejonowego w Pułtusk oraz okresu zatrzymania w dniach 16 i 17 lutego 2000r. w sprawie II K (...) Sądu Rejonowego w Pułtusk.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zarzuty podniesione w apelacji prokuratora oraz dostrzeżone z urzędu uchybienia spowodowały konieczność uchylenia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji, co przedwczesnym czyni ustosunkowanie się do zarzutów apelacji autorstwa obrońcy skazanego.

Zgodnie z art. 569 § 1 k.p.k. wydanie wyroku łącznego jest możliwe wtedy, gdy zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej. Warunki te natomiast są spełnione wówczas, gdy, jak wynika z art. 85 k.k., sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z nich i wymierzono za te przestępstwa kary tego samego rodzaju lub inne podlegające łączeniu.

Zaskarżone orzeczenie zostało wydane z rażąco obrazą tych przepisów.

Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił istnienie warunków temporalnych z art. 85 k.k. w odniesieniu do przestępstw, za które skazany został D. O., trafnie przyjmując, że tworzą one dwie grupy przestępstw pozostających w zbiegu realnym. Pierwszą z nich tworzą czyny objęte wyrokami Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie II K (...) i Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie XII K (...), drugą zaś czyny objęte wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusku w sprawach II K (...) i II K (...).

Jednakże orzekając karę łączną za czyny wchodzące w skład pierwszego ciągu pozostających w zbiegu przestępstw sąd ten połączył wymierzone wyrokami Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie II K (...) i Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie XII K (...) kary łączne, a nie kary jednostkowe orzeczone za poszczególne przestępstwa przypisane D. O. w tych wyrokach.

Tymczasem, zgodnie z art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k., karę łączną orzeka się biorąc pod uwagę nie kary łączne wymierzone poszczególnymi wyrokami, lecz - po rozwiązaniu kary łącznej - wszystkie kary jednostkowe i właśnie one wyznaczają dolną granicę kary łącznej w wyroku łącznym (najsurowsza kara jednostkowa), jak i jej górną granicę (suma wszystkich kar jednostkowych i ustawowa górna granica kary określonego rodzaju).

Sąd Okręgowy, łącząc kary pozbawienia wolności wymierzone wyrokami Sądu Okręgowego w Ostrołęce w sprawie II K (...) i Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie XII K (...) mógł zatem wymierzyć D. O. karę łączną w wysokości od 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności do 7 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności, a nie jak przyjął w pisemnych motywach od 3 lat do 4 lat i 2 miesięcy pozbawienia wolności.

Jeśli chodzi o drugą grupę przestępstw pozostających w zbiegu realnym, to połączenie kar pozbawienia wolności wymierzonych wyrokami wymienionymi punktach 3 i 4 jest zgodne z przepisami o karze łącznej. Natomiast orzekając karę łączną grzywny Sąd Okręgowy połączył wymierzoną wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusku w sprawie II K (...) karę grzywny orzeczoną na podstawie art. 33 k.k. oraz karę grzywny orzeczoną na podstawie art. 71 § 1 k.k. wymierzoną wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusku w sprawie II K (...), pomimo że postanowieniem Sądu Rejonowego w Pułtusku z dnia 18 stycznia

2005 r. zarządzono wykonanie orzeczonej wraz z tą karą grzywny kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania (k. 186).

Tymczasem orzeczenie grzywny na podstawie art. 71 § 1 k.k. jest ściśle powiązane z zastosowaniem wobec skazanego środka probacyjnego w postaci warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności, a jej funkcją jest urealnienie dolegliwości związanej z orzeczeniem tego środka. Stąd w sytuacji, gdy ów środek wobec zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności jest już uchylony, to i racje, które uzasadniały orzeczenie kary grzywny, też się zdezaktualizowały (por. wyroki Sądu Najwyższego z: 12 grudnia 2013 r., sygn. akt III KK 434/13, LEX nr 1405162; 28 listopada 2012 r., III KK 328/12, LEX nr 1228564).

Dlatego przepis art. 71 § 2 k.k. jednoznacznie stanowi, że w razie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności lub ograniczenia wolności, grzywna orzeczone na podstawie § 1 tego przepisu nie podlega wykonaniu. Tym samym – na podstawie przepisów

art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. - nie jest dopuszczalne łączenie takiej kary grzywny z innymi karami grzywny, skoro nie podlega ona w ogóle już wykonaniu i przez to brak jest podstaw prawnych, wymaganych w tych przepisach, do połączenia jej w wyroku łącznym z inną karą grzywny.

W takiej sytuacji brak było podstaw prawnych, wymaganych w art. 85 k.k. i

art. 86 § 1 k.k., do połączenia w wyroku łącznym grzywnien wymierzonych wyrokami Sądu Rejonowego w Pułtusku w sprawach II K (...) i II K (...).

Reasumując, Sąd Okręgowy wydając przedmiotowe orzeczenie naruszył przepisy zarówno prawa procesowego, jak i materialnego, a zakres stwierdzonych uchybień jest na tyle duży, że dyskwalifikował zaskarżone orzeczenie w

całości. Skutkowało to uchynieniem wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Ostrołęce.

Wyrokując ponownie Sąd Okręgowy winien przede wszystkim prawidłowo ustalić i wskazać jednostkowe kary pozbawienia wolności podlegające łączeniu, a następnie ustalić właściwe granice kar łącznych i orzec na nowo ich wymiar. Pamiętać przy tym musi o zakazie reformationis in peius, który z uwagi na kierunek wniesionych apelacji będzie miał zastosowanie w tej sprawie. Tym samym wysokość orzeczonych kar łącznych nie może być wyższa od tych, które wymierzone zostały w uchylonym wyroku.

Zauważyć należy, że prokurator wprawdzie wskazał w swojej apelacji, że zaskarżył wyrok na niekorzyść oskarżonego, ale treść zawartych w niej zarzutów jednoznacznie wskazuje, że jest to apelacja zdecydowana na korzyść oskarżonego. Stosowanie do treści art. 118 § 1 k.p.k. znaczenie czynności procesowej ocenia się według treści złożonego oświadczenia. Oznacza to, że również znaczenie środka odwoławczego powinno być oceniane według rzeczywistej treści złożonego oświadczenia.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy należy też dokonać prawidłowego zaliczenia okresów tymczasowego aresztowania na poczet wymierzonych na nowo kar łącznych.

W zaskarżonym wyroku Sąd Okręgowy zaliczył na poczet wymierzonej w pkt 1a kary łącznej okresy tymczasowego aresztowania od dnia 13 kwietnia 2010r. do dnia 13 czerwca 2011r. ze sprawy II K (...) Sądu Okręgowego w Ostrołęce i od dnia 26 lipca 2011r. do dnia 9 października 2013r. ze sprawy XII K (...) Sądu Okręgowego w Warszawie.

Dokonując jednakże zaliczenia okresu tymczasowego aresztowania od 13 kwietnia 2010r. do dnia 13 czerwca 2011r., zgodnie z wyrokiem w sprawie II K (...), Sąd Okręgowy zignorował fakt, że w dniu 4 lutego 2015r., w trybie art. 420 § 1 i 2 k.p.k. zapadło postanowienie Sądu Okręgowego w Ostrołęce o niezaliczaniu na poczet kary orzeczonej w tej sprawie okresu tymczasowego aresztowania D. O. od 13 kwietnia 2010r. do dnia 13 czerwca 2011r. (k. 29 akt wykonawczych do sprawy II K (...)). Wobec tego okres ten nie może być też zaliczony na poczet wymierzonej kary łącznej, obejmującej to skazanie.

Ponadto z akt sprawy II K (...) Sądu Rejonowego w Pułtusku wynika, że w okresie od 13 kwietnia 2010r. do 10 sierpnia 2012r. D. O. odbywał karę pozbawienia wolności w tej sprawie. Okres odbywania prawomocnie orzeczonej kary pozbawienia wolności - nawet jeżeli zbiega się z tymczasowym aresztowaniem - nie podlega bowiem powtórnemu zaliczeniu na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet kary orzeczonej w sprawie, w której stosowany był środek zapobiegawczy (wyrok SN z 28.02.1996r., III KRN 188/95, LEX 25570). Zatem, pomimo że D. O. był tymczasowo aresztowany do sprawy XII K (...) Sądu Okręgowego w Warszawie od dnia 26 lipca 2011r. do dnia 9 października 2013r., to nie cały ten okres winien być zaliczony na poczet kary, a jedynie czas, gdy pozbawiony był on wolności wyłącznie z powodu stosowanego środka zapobiegawczego, tj. od dnia 11.08.2012r. do dnia 9 października 2013r.

Jednocześnie należy pamiętać, że w wyroku łącznym nie wolno dokonywać korekty błędnego rozstrzygnięcia o zaliczeniu okresów tymczasowego aresztowania, zawartych w wyrokach stanowiących podstawę wyroku łącznego. Należy to uczynić zgodnie z treścią tych orzeczeń. Dlatego też, w zaistniałej sytuacji, należałoby zasignalizować Sądowi Okręgowemu w Warszawie konieczność wydania w trybie art. 420 k.p.k. orzeczenia korygującego rozstrzygnięcie o zaliczeniu tymczasowego aresztowania w sprawie XII K (...) i ewentualnie wstrzymać się do tego czasu z wydaniem wyroku łącznego.

Zważywszy zaś, że grzywna orzeczona wobec skazanego w sprawie II K (...) została wykonana, okres 56 dni, o jaki skrócona została kara jednostkowa 5 miesięcy pozbawienia wolności orzeczona w sprawie II K (...) (k. 195), jak również okres zatrzymania w dniach 16 i 17 lutego 2000r. należy zaliczyć na poczet kary łącznej pozbawienia wolności, obejmującej to skazanie.

Końcowo zaś należy wytknąć Sądowi Okręgowemu zarówno niewłaściwą redakcję sentencji przedmiotowego wyroku, jak i wyjątkową lakoniczność jego części motywacyjnej. Pisemne uzasadnienie orzeczenia, poza ogólnikowym

odwołaniem się do treści przepisów mających zastosowanie w sprawie, w zasadzie nie zawiera wyjaśnienia dlaczego zapadło, takie, a nie inne rozstrzygnięcie. Tymczasem obowiązek sporządzenia uzasadnienia wyroku nie ma charakteru wyłącznie formalnego, uzupełniającego jedynie sentencję orzeczenia w wybranym przez sąd zakresie. Przeciwnie, uzasadnienie orzeczenia jest doniosłą, merytoryczną czynnością fazy wyrokowania. Zgodne z prawem wypełnienie tego obowiązku znajduje swój najbardziej podstawowy sens w merytorycznej zawartości ujawnionego przez sąd stanowiska wobec całego przedmiotu rozpoznania i wszystkich konsekwencji rozstrzygnięcia. Przedmiot i granice koniecznej treści uzasadnienia wyznacza art. 424 k.p.k. Oprócz dokładnego ustalenia podstawy faktycznej wyroku oraz wskazania jego podstawy prawnej powinno ono wskazywać tok rozumowania sądu i to w taki sposób, żeby można było skontrolować słuszność tego rozumowania i jego zgodność z materiałem dowodowym. Uzasadnienie sporządzone w niniejszej sprawie przez Sąd Okręgowy żadnego z przedstawionych wyżej celów i wymogów nie spełnia.

Także i to uchybienie winno być wyeliminowane przy ponownym rozpoznaniu sprawy.

W tym stanie rzeczy na podstawie art. 437 §2 k.p.k. orzeczono jak w sentencji.

J.